

ตองนา คำบอกคนล้าหนา พะหยูการทํานาปลูกข้าว

บ้านเมืองเราทุกวันนี้ มีความอุดมสมบูรณ์ การทํานาทำได้ดีปีละสองครั้ง ทั้งการทำนาปีและนาปรัง ซึ่งบ้านเราในเมืองล้าหนาเรียกกันว่า "นาดอ" การทํานา ไม่นานปีหรือนาดอ ต้องมีการตองนาเพื่อการปลูกข้าวได้ผล

ทุ่งนาฟ้ากว้าง เป็นบรรยากาศของเมืองไทยเราทั่วไป หากท่องเที่ยวไปตามท้องดินเมืองล้าหนาเราจะพบเห็นการทำไร่ทำนา แม้แต่บนภูเขา การทำไร่เราก็ยังมีอยู่ให้เราเห็น

การทำนาในที่ราบ ผู้คนจะไถนาพลิกพื้นหน้าดินให้เป็นก้อน เสร็จแล้วทำการเผือคราดตีก้อนซีไถแตกกระจายออกจมในน้ำเพื่อหมักดินไว้ราวสองสามวัน เพื่อให้บรรดาเศษหญ้า เศษใบไม้ เศษกอฟางต่างๆย่อยสลายเป็นปุ๋ยข้าวที่จะปลูกในเวลาต่อไป

พ่อลุงเหมย ชาวนาได้ให้ความรู้ว่า "ก่อนการปลูกข้าว จะให้ดีต้องตองนาก่อน การตองนามีประโยชน์หลายประการ เป็นต้นว่าทำให้ดินเปียกชุ่มร่วนซุยนุ่ม และทำให้การปลูกข้าวได้สะดวก ง่ายต่อการปักดำ นอกจากนี้ การตองนายังทำให้เศษหญ้า หัวหญ้าต่างๆเน่าฝังอยู่ในดินทำให้เป็นปุ๋ยที่ดีต่อต้นข้าว..."

พ่อลุงหยุดพูดชนิดหนึ่ง แล้วมองไปทางทุ่งนาท่านพูดต่อไปว่า "ขณะที่น้ำท่วมดินที่กำลังตองนาอยู่นั้นเป็นโอกาสเหมาะที่อ๊อบบี้ (แมลงปอ) มันจะพากันมาบินร่อนเหนือทุ่งนา ชาวบ้านเรียกกันว่า "อ๊อบบี้จ่ายกาด" (แมลงปอจ่ายตลาด) ที่แท้มันคือการบินผสมพันธุ์กัน แล้วตัวเมียบินลงไปตามผิวน้ำปล่อยไข่ให้ไข่ฟักตัวเองอยู่ในน้ำ เกาะตามกอหญ้าบ้าง มันเป็น

ไปตามธรรมชาติ ไม่นานนักไข่จะออกเป็นเรียกกันว่า "อีหนิว" (ตัวโม่งแมลงปอ) ซึ่งตอนนี้เอง ผู้คนจะเกี่ยวสัอน (ช้อนตัก) เอาตัวอีหนิวมาทำอาหาร ส่วนตัวที่เหลือก็รอดโตต่อไปเป็นอ๊อบบี้ (แมลงปอ)..."

ผู้เขียนฟังพ่อลุงเล่าแล้วทำให้เห็นพะหยู-ภูมิปัญญาของท่านว่าเป็นผู้ที่รอบรู้สิ่งแวดลอมในนาได้ดีเหลือเกิน ความรู้ดังกล่าวท่านได้มาจากบรรพบุรุษของท่านที่ได้กระทำสืบ

ทอดต่อกันมาเป็นเวลานานจนเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมได้อย่างมีคุณค่า

การตองนา คือการหมักตองผืนนาให้เนื้อดินพร้อมที่จะรับเอาต้นข้าวมาปลูก ผู้คนหรือชาวนาจะสังเกตกลิ่นเน่าของดินหญ้า กลิ่นดิน กลิ่นน้ำ เมื่อหายเริ่มจางลงหรือกลิ่นหายไปจนหมด ชาวนาจึงทำการคราดไถสยาย (ปรับหน้าดินให้เรียบ) อีกครั้ง จึงทำการนำต้นกล้าข้าวมาปลูกให้เต็มทุ่งกว้าง ไม่นานนักใบข้าวก็จะเขียวเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ข้าววิคินต่อไป....

แหล่งข้อมูล

การตองนาหมู่บ้านบวค่าง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

สัมภาษณ์พ่อลุงอายุ 63 ปี จำนวน 1 คน.

นิคม พรหมมาแพทย์

ภาพการตองนาก่อนการปลูกข้าว